

WERKT HET DESIGN VAN DE WERKBONUS OM TEWERKSTELLING TE STIMULEREN EN ARMOEDE TE BESTRIJDEN IN BELGIË?¹

DOOR **DIETER VANDELANNOOTE* EN GERLINDE VERBIST****

* Planbureau

** UAntwerpen

INLEIDING

Beleidsmakers en onderzoekers hebben verschillende pistes voorgesteld om werk financieel aantrekkelijker te maken, o.a. om mensen met een laag verdienpotentieel te ondersteunen bij het vinden van een job. Vooral werkgerelateerde voordelen worden naar voren geschoven als een manier om het netto-inkomen te verhogen zonder de bruto-inkomens en de loonkosten voor de werkgever te doen stijgen. Andere pistes zijn een verhoging van het minimumloon of een verlaging van de loonkosten voor de werkgever door middel van loonsubsidies (Immervoll en Pearson, 2009). In dit artikel richten we ons op werkgerelateerde voordelen (WGV), en meer specifiek op de vraag in welke mate het *design* ervan werkprikkels kan verhogen en armoede bestrijden. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) (2011) definieert WGV als “*permanent work-contingent tax credits, tax allowances, or equivalent work-contingent benefit schemes designed with the dual purpose of alleviating in-work poverty and increasing work incentives for low-income workers*” (OECD, 2011). Het Verenigd Koninkrijk (Family Income Supplement, 1971) en de Verenigde Staten (Earned Income Tax Credit, 1975) waren de eerste twee landen om dit soort beleid in te voeren. Verschillende Europese landen volgden in de afgelopen decennia hun voorbeeld (zie bv. Kenworthy, 2019; OECD, 2010). Zo heeft België het systeem van de werkbonus, dat startte in 2000 als een bescheiden vermindering van sociale bijdragen voor werknemers met een laag loon, en dat de afgelopen jaren werd uitgebreid.

De mate waarin WGV effectief werkprikkels kunnen verhogen en armoede verminderen hangt af van veel factoren, namelijk de omvang en het *design* van het voordeel, evenals de ruimere context. Deze ruimere context verwijst naar het belasting- en uitkeringsstelsel als geheel, naar de aanwezigheid en het niveau van een minimumloon, naar het bestaan en de omvang van voorzieningen voor kinderopvang, naar de verdeling van inkomens en lonen, kenmerken van de arbeidsmarkt (o.a. het

(1) Dit artikel is een herwerkte versie van Vandellanootte, D. en Verbist, G., The design of in-work benefits: how to boost employment and combat poverty in Belgium?, in B. Cantillon, T. Goedemé en J. Hills (eds.), *Decent Incomes for all. Improving Policies in Europe*, Oxford, Oxford University Press, pp. 383-416, 2018. We danken Bea Cantillon, Francesco Figari, Joris Ghysels en Tim Goedemé en de leden van het ImPRovE-project voor commentaren en suggesties. Dit onderzoek werd gesteund door het ImPRovE-project (Europese Commissie, FP7 SSH.2011.2.1-2/290613) en door EMPOV (BELSPO, Contract BR/TA/00/045).

beperkte aanbod van kwalitatieve jobs voor laagopgeleiden), enz. De meeste studies hebben de Angelsaksische voorbeelden onderzocht. In dit artikel spitsen we ons toe op België. We gebruiken een microsimulatiemodel om de bestaande werkbonus te vervangen door een hypothetisch alternatief. We voeren dit alternatief stapsgewijs in, d.w.z. eerst een vast bedrag voor iedere werkende, dan een inkomensgrens, enz. Het betreft dus gestileerde wijzigingen in het *design*. Aldus gaan we na welke *design*kenmerken van WGV ervoor zorgen dat de maatregel werkt in termen van tewerkstelling en armoedebestrijding. Uit onze analyse blijkt dat het *design* van groot belang is, evenals het totale budget dat wordt ingezet. Bovendien lijkt het niet evident om de beide doelstellingen (m.n. het versterken van financiële werkprikkels en het verminderen van armoede) samen te bereiken.

Het artikel begint met een literatuuroverzicht en identificeert de meest relevante designkenmerken van WGV. Vervolgens beschrijven we de data en methodologie. De resultaten worden weergegeven in sectie 4. De laatste sectie besluit.

1. HET EFFECT VAN WGV OP ARMOEDE EN WERK: WAT ZEGT DE LITERATUUR?

De afgelopen decennia hebben WGV meer aandacht gekregen van zowel beleidsmakers als onderzoekers in OESO-landen. De belangrijkste doelstellingen zijn (1) het verhogen van tewerkstelling door extra financiële voordelen te creëren om een (laagbetaalde) baan aan te nemen of om aan de slag te blijven, en (2) het inkomen te verhogen van kwetsbare groepen werknemers en hun gezin (Immervoll en Pearson, 2009). De meest bestudeerde voorbeelden zijn het ‘*Earned Income Tax Credit*’ (EITC) van de Verenigde Staten en het ‘*Working (Families) Tax Credit*’ (W(F)TC) van het Verenigd Koninkrijk.²

Het effect van WGV op tewerkstelling is complex, omdat dit kan verschillen voor enerzijds het al dan niet aannemen van een job (= de extensieve marge) en anderzijds voor veranderingen in het aantal uren dat men werkt (= de intensieve marge).³ De meeste studies geven aan dat er positieve effecten zijn wat betreft het al dan niet opnemen van een job. Voor het EITC verwijzen we hiervoor naar de studies van o.m. Blank e.a. (2000), Chetty e.a. (2013), Eissa en Hoynes (2006) en voor het Britse W(F)TC naar Blundell e.a. (2000), Blundell en Sheppard (2012), Brewer e.a. (2006). Of WGV ook het aantal uren tewerkstelling van werkenden doen toenemen is minder duidelijk. Het is inderdaad mogelijk dat het design van WGV mensen stimuleert om minder uren te werken, omdat de werknemer anders niet in aanmerking komt voor het voordeel (OECD, 2011; Saez, 2002). Totale tewerkstellingseffecten zijn over het algemeen vrij klein (Immervoll en Pearson, 2009).

(2) In het Verenigd Koninkrijk is dit WGV al meermaals van naam veranderd. Het *Family Income Supplement* werd in 1988 omgevormd tot het *Family Credit*, dat op zijn beurt in 1999 werd vervangen door het *Working Family Tax Credit* (WFTC). Het WFTC werd in 2003 dan weer hervormd tot het *Working Tax Credit*. Sinds 2017 probeert dit WTC te hervormen tot het zogenaamde *Universal Credit*.

(3) Als we hier spreken over het effect van beleid op tewerkstelling, heeft dit enkel betrekking op het arbeidsaanbod. De reële tewerkstellingseffecten hangen natuurlijk ook af van andere factoren (o.a. de vraagzijde van de arbeidsmarkt).

WGV zijn ook bedoeld om armoede onder werkenden te verminderen. Studies geven echter gemengde resultaten en tonen aan dat zowel het design van de WGV een grote rol speelt, alsook de onderliggende inkomensverdeling. Zo zou het kunnen dat de armoede-impact het grootst is in landen met meer ongelijke inkomensverdelingen, zoals in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Er is echter veel minder onderzoek gedaan naar systemen in landen met een meer gelijke inkomensverdeling, zoals in België. Om WGV goed te laten werken, is het bestaan van een minimumloon essentieel, wat in België het geval is. Zonder een minimumloon bestaat immers het risico op neerwaartse druk op de brutolonen.

Ongeveer de helft van de OESO-landen gebruikt een of meer permanente WGV (zie OECD, 2011 voor een overzicht).⁴ Deze voordelen verschillen van elkaar op meerdere designdimensies (Immervoll en Pearson, 2009; Kenworthy, 2019). We focussen hier op drie categorieën van kenmerken:

- toekenningsseenheid: eerdere studies wezen al op het belang om ofwel het individu ofwel het huishouden als toekenningsseenheid te gebruiken. Een individueel systeem is gericht op het verbeteren van werkprikkels, terwijl een huishoudsysteem meer potentieel heeft om armoede te verminderen;
- inkomensgerelateerde kenmerken: het voordeel kan afhangen van de hoogte van het inkomen of van het loon⁵ en kan een uitloop- of een inloopzone hebben;
- werkgerelateerde kenmerken, zoals uren tewerkstelling.⁶

WGV zijn bestudeerd vanuit theoretische en empirische invalshoeken. De optimale belastingtheorie vormt het belangrijkste theoretische kader. Saez (2002) bv. leidde op theoretische wijze af dat het aangewezen is om werknemers met een laag inkomen te subsidiëren wanneer gedragsreacties met betrekking tot het al dan niet werken worden opgenomen in het standaardmodel van optimale belastingen. In empirische analyses zijn verschillende benaderingen gevolgd. OESO-studies maken doorgaans gebruik van hun *tax-benefit* model op basis van hypothetische gezinstypes (zie Immervoll en Pearson, 2009). Andere studies werken op basis van representatieve steekproeven, vaak in combinatie met een *tax-benefit* microsimulatiemodel (bv. Bargain en Orsini, 2006; Figari, 2015). Een aantal studies hanteert een internationaal vergelijkend perspectief en gebruikt hiervoor zogenaamde ‘policy swaps’; hierbij worden WGV van een bepaald land geïntroduceerd in het belasting- en uitkeringsstelsel van een of meerdere andere landen (zie bv. Bargain en Orsini, 2006; Figari, 2010; Marx e.a., 2012). Hierbij worden veel ontwerpkenmerken tegelijk gewijzigd. Daarom hebben we gekozen voor een stapsgewijze aanpak, waarbij we het design stap voor stap veranderen.

(4) We kijken enkel naar permanente WGV, die periodiek worden toegekend (in tegenstelling tot eenmalige of in de tijd beperkte voordelen).

(5) Dit kan uurloon zijn (als maatstaf van verdienpotentieel), of maand- of jaarloon (waarbij rekening wordt gehouden met werkintensiteit).

(6) Een vierde categorie zijn kenmerken die niet inkomens- of werkgebonden zijn (bv. aanwezigheid van kinderen). We laten deze buiten beschouwing omdat zij zich op het raakvlak van andere beleidsdomeinen bevinden.

De ontwerpkenmerken van WGV zijn voornamelijk onderzocht vanuit het perspectief om werk financieel aantrekkelijker te maken en veel minder vanuit hun potentieel om armoede te verminderen. We beschouwen hier beide dimensies. Voor het effect op armoede analyseren we zowel eerste- als tweedeorde-effecten (d.w.z. zonder en met het opnemen van mogelijke veranderingen in gedrag). De analyses voeren we uit met het *tax-benefit* microsimulatiemodel EUROMOD op basis van een representatieve steekproef van de bevolking (zie volgende sectie).

2. DATA EN METHODOLOGIE

2.1. DATA EN HET MODEL EUROMOD

De empirische analyse is uitgevoerd op data van de Belgische *Statistics on Income and Living Conditions* (BE-SILC) van 2012. Om de impact van designkenmerken te beoordelen, simuleren we hypothetische scenario's met een tax-benefit microsimulatiemodel, dat toelaat het inkomen van huishoudens te berekenen op basis van verschillende beleidskeuzes, waarbij al het overige constant gehouden wordt; aldus vermijden we problemen op het vlak van endogeniteit (Figari e.a., 2015). We maken gebruik van EUROMOD, het Europese microsimulatiemodel voor belastingen en sociale uitkeringen (Figari e.a., 2015; Sutherland en Figari, 2013). We vertrekken van het beleid zoals gesimuleerd in EUROMOD op 1 juli 2014, terwijl de inkomens van BE-SILC 2012 zijn geïndexeerd naar 2014 (Hufkens e.a., 2014).⁷ Negatieve inkomens worden op nul gezet. EUROMOD simuleert de belastingen (directe belastingen en sociale zekerheidsbijdragen) en sociale uitkeringen op basis van de geldende regels en van de informatie beschikbaar in de onderliggende databank. Marktinkomens en belastingen en uitkeringen die niet gesimuleerd kunnen worden (bv. door gebrek aan informatie over de vroegere loopbaan in de data) worden rechtstreeks uit de data gehaald. EUROMOD is een statisch model: het houdt geen rekening met mogelijke veranderingen in het gedrag van individuen (zie ook Sutherland en Figari, 2013). Om tewerkstellingseffecten (de zogenaamde tweedeorde-effecten) te meten, hebben we EUROMOD verrijkt met gedragsreacties inzake arbeidsaanbod. We houden geen rekening met mogelijke veranderingen in arbeidsvraag of algemene evenwichtseffecten (zoals effecten op/van inflatie of economische groei).

2.2. METING VAN WERKPRIKKELS: SCHATTEN VAN EEN DISCREET ARBEIDSAANBODMODEL

Om de invloed op werkprikkels te meten hebben we een discreet arbeidsaanbodmodel geschat (Van Soest, 1995) voor vier verschillende gezinstypes: koppels waarin één partner beschikbaar is voor de arbeidsmarkt, koppels waarin beide partners beschikbaar zijn, alleenstaande mannen en alleenstaande vrouwen. Met 'beschikbaar voor de arbeidsmarkt' bedoelen we individuen die tussen 18 en 65 jaar oud zijn, geen onderwijs volgen, niet (brug-)gepensioneerd, gehandicapt of ziek zijn, en geen zelfstandige zijn. Deze laatste groep sluiten we uit omdat beslissingen over het arbeidsaanbod

(7) Sindsdien hebben geen belangrijke wijzigingen plaatsgevonden, behalve dan dat vanaf 2014 de werkbonus wordt geïndexeerd bij overschrijding van de spilindex.

van zelfstandigen waarschijnlijk sterk verschillen van die van werknemers. Ook huishoudens met kinderen die beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt maar die nog steeds bij hun ouders wonen, worden niet in de analyse betrokken net als andere huishoudens met meer dan twee personen die beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt.

Tabel 1 geeft beschrijvende statistieken voor de vier verschillende groepen (voor meer informatie over de schatting van de vier gebruikte modellen, zie Vandellannoote en Verbist, 2016). We gaan ervan uit dat elke persoon het gewenste aantal uren per week kan werken, dus er wordt geen rekening gehouden met beperkingen aan de vraagzijde van de arbeidsmarkt.

TABEL 1: BESCHRIJVENDE STATISTIEKEN VOOR DE VIER GEZINSTYPES, BASISKENMERKEN, BELGIË 2012

	Koppel, beide beschikbaar		Koppel, één beschikbaar	Alleenstaande man	Alleenstaande vrouw
	Man	Vrouw			
Gemiddeld aantal uren werk/week	37,0 [0,345]	27,0 [0,395]	22,3 [0,730]	31,2 [0,852]	26,0 [0,659]
Gemiddeld bruto- uurloon (EUR)	20,4 [0,348]	17,2 [0,307]	17,6 [0,345]	18,6 [0,499]	17,1 [0,675]
Participatiegraad (%)	91,1 [0,007]	80,2 [0,010]	63,2 [0,018]	77,9 [0,020]	76,4 [0,017]
Gemiddelde leeftijd (jaar)	41,6 [0,244]	39,1 [0,246]	48,8 [0,439]	42,9 [0,520]	43,6 [0,426]
Diploma hoger onderwijs (%)	43,2 [0,012]	50,5 [0,013]	36,2 [0,018]	39,2 [0,023]	39,8 [0,019]
Aanwezigheid kinderen (0-18) (%)	65,2 [0,009]		36,2 [0,018]	7,7 [0,013]	39,0 [0,019]
Aantal observaties	5.097		1.971	545	1.121

Noot: voor koppels waar één persoon beschikbaar is voor de arbeidsmarkt, worden de cijfers getoond voor deze persoon. Standaardfouten zijn tussen haakjes weergegeven.

Bron: eigen berekeningen op basis van EUROMOD (onderliggende data BE-SILC 2012).

BE-SILC 2012 bevat informatie over het aantal uren dat gewoonlijk wordt gewerkt per week (in één of meerdere jobs). We gaan ervan uit dat individuen kunnen kiezen uit vijf afzonderlijke punten: niet werken (0 uur), kort deeltijds werken (19

uur), lang deeltijds werken (30 uur), voltijds werken (38 uur) of meer (50 uur).⁸ Alleenstaanden en huishoudens waar één persoon beschikbaar is voor de arbeidsmarkt kunnen dus kiezen uit vijf discrete punten. Wanneer in een gezin twee personen beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, zijn 25 verschillende punten mogelijk. Het totale beschikbare gezinsinkomen wordt, met behulp van EUROMOD, berekend voor elk discreet punt. Het brutoloon wordt berekend door het bruto-uurloon te vermenigvuldigen met het aantal werkuren in elke categorie. Het uurloon is berekend door het maandelijkse bruto-inkomen te delen door het feitelijk waargenomen aantal gewerkte uren. Voor personen die beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt en voor wie geen bruto-inkomsten worden geobserveerd, worden de bruto-uurlonen geschat op basis van een Heckman-selectiemodel, met afzonderlijke schattingen voor mannen en vrouwen (zie Vandelannoote en Verbist, 2016). Lonen worden op deze wijze geïmputeerd voor 319 mannen en 569 vrouwen (respectievelijk 15% en 21% van de mannen en vrouwen in onze steekproef die beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt).

Het brutogezinsinkomen is gelijk aan de som van het inkomen uit arbeid en niet-arbeid van alle gezinsleden. Om het totale netto beschikbare inkomen te bekomen trekken we socialezekerheidsbijdragen en persoonlijke inkomensbelastingen af van het bruto-inkomen en tellen we er sociale uitkeringen bij op. Sociale uitkeringen omvatten onder meer kinderbijslagen, studie- en huisvestingstoelagen. Voor wie niet werkt, gaat het om uitkeringen van de sociale bijstand of de werkloosheid. Voor wie werkt, construeren we een hypothetisch scenario waarin deze persoon niet werkt en berekenen we het inkomen waarop deze persoon recht zou hebben. In deze berekening kennen we een bijstandsuitkering toe en geen werkloosheidsuitkering, omdat we ervan uitgaan dat mensen vrij kiezen om al dan niet te werken.⁹ Meer informatie over de budgetbeperkingen en de schatting van de arbeidsaanbodfuncties zijn te vinden in Vandelannoote en Verbist (2016). De geschatte modellen vertonen een goede fit. Tabel 2 toont participatie-elasticiteiten (= de extensieve marge, ga je werken of niet) alsook de totale elasticiteiten (= som van de extensieve en de intensieve marge, hierbij ook rekening houdend met het feit dat er wijzigingen kunnen zijn in het aantal gewerkte uren) voor de vier groepen. Elasticiteiten voor vrouwen zijn hoger dan die voor mannen, een resultaat dat vaak wordt gevonden in de literatuur (zie Bargain e.a., 2014). Personen onder aan de inkomensverdeling hebben hogere elasticiteiten (bv. voor alleenstaande vrouwen daalt de totale urenelasticiteit van 0,59 in het eerste deciel tot 0,20 in het tiende). Elasticiteiten voor de participatiebeslissing (een baan aannemen

(8) Niet werken komt overeen met het interval $[0,4]$ uren per week, kort deeltijds met $[5,25]$, lang deeltijds met $[26,34]$, voltijds met $[35,44]$ en overwerk met $[44,60]$. Deze punten zijn gekozen op basis van de verdeling in de deelsteekproeven.

(9) We weten dat in de realiteit de mensen niet altijd de vrije keuze hebben om al dan niet te werken. In onze simulaties veronderstellen we dat dit wel het geval is, aangezien we een puur arbeidsaanbodmodel schatten, zonder rekening te houden met de arbeidsvraagzijde.

of niet) zijn hoger dan die bij de beslissing om het aantal uren te veranderen voor alle vier de groepen.

TABEL 2: PARTICIPATIE- EN TOTALE UREN TEWERKSTELLINGSELASTICITEITEN VOOR VIER GROEPEN HUISHOUDENS, BELGIE 2012

Elasticiteit	Koppel, beide beschikbaar		Koppel, één beschikbaar	Alleenstaande man	Alleenstaande vrouw
	Man	Vrouw			
Participatie	0,13 [0,011]	0,21 [0,007]	0,29 [0,025]	0,22 [0,026]	0,36 [0,014]
Totale elasticiteit (participatie en aantal uren)	0,20 [0,012]	0,32 [0,008]	0,40 [0,027]	0,31 [0,026]	0,42 [0,015]

Bron: eigen berekeningen op basis van EUROMOD (onderliggende data: BE-SILC 2012).

2.3. METING VAN EFFECT OP ARMOEDE

Als indicatoren voor armoede gebruiken we het armoedepercentage (d.i. het aandeel individuen dat leeft in een gezin met een inkomen onder de armoedelijijn) en de armoedekloof (hoe diep bevindt men zich onder de armoedelijijn) (zie Foster e.a., 1984). De armoedelijijn is gedefinieerd als 60% van het mediane equivalente beschikbare gezinsinkomen (van de totale bevolking). Om te corrigeren voor verschillen in gezinsgrootte wordt het beschikbare gezinsinkomen gedeeld door een equivalentieschaal, wat resulteert in het equivalente inkomen. Hiervoor gebruiken we de aangepaste OESO-equivalentieschaal die een waarde 1 toekent aan de eerste volwassene, een waarde 0,5 aan elke volgende volwassene en een waarde 0,3 aan elk kind (individu jonger dan 14 jaar). Armoedecijfers worden weergegeven op basis van zowel een *vaste* armoedegrens (d.w.z. berekend op basis van beschikbaar inkomen onder het beleid in 2014), als op basis van een armoedelijijn die wordt herrekend op basis van de gewijzigde inkomensverdeling (een zgn. ‘zwevende’ armoedelijijn). Deze indicatoren worden weergegeven voor personen tussen 20 en 64 jaar oud.

2.4. SCENARIO'S VOOR SIMULATIES

Tabel 3 vat de alternatieve scenario's samen die we simuleren, waarbij we focussen op de drie verschillende categorieën van ontwerpkenmerken: toekenningseenheid, inkomensgerelateerde kenmerken en werkgerelateerde kenmerken. De eerste categorie gaat over het onderscheid tussen individuele en huishoudsystemen. Omdat dit onderscheid cruciaal is, is het opgenomen in alle scenario's (met uitzondering van de ‘grens op basis van uurloon’ en de ‘inloop op basis van uren werk’, waar enkel een individueel systeem zinvol is). Voor de inkomensafhankelijke kenmerken kijken

we naar de impact van een inkomensgrens (op basis van hetzij het bruto-inkomen, hetzij het uurloon), een uitloop- en een inloopzone. Als werkgerelateerd kenmerk onderzoeken we de invoering van een WGV op basis van het aantal gewerkte uren.

TABEL 3: OVERZICHT VAN VERSCHILLENDE SCENARIO'S

	Individueel	Huishouden
Vast bedrag	Individueel	[Huishouden] Aangepaste OESO-equivalentieschaal [Aantal huishoudleden]
Grens op basis van bruto-inkomen	Minimumloon van een voltijds werknemer [1,5 keer het minimumloon van een voltijds werknemer]	
Grens op basis van uurloon	[12 EUR/uur] 15 EUR/uur	n.v.t.
Uitloop op basis van bruto-inkomen	[uitloop aan 10%] uitloop aan 30% [uitloop aan 70%]	
Inloop op basis van bruto-inkomen	inloop aan 20% [inloop aan 30%]	
Inloop op basis van uren werk	Aantal uren werk van het individu	n.v.t.

Noot: scenario's tussen haakjes zijn sensitiviteitsanalyses.

We tonen de effecten stap voor stap om de impact van specifieke ontwerpkenmerken te testen. We beginnen met een vast bedrag voor iedereen die werkt. We maken de maatregel vervolgens complexer door achtereenvolgens een inkomensgrens in te voeren (gebaseerd op het minimumloonniveau), een uitloopzone en een inloopzone. Om onze resultaten zo "zuiver" mogelijk te houden, zorgen we ervoor dat de geïntroduceerde WGV geen interactie hebben met andere elementen van het belasting- en uitkeringsstelsel, met uitzondering van de sociale bijstand (de nieuwe WGV worden opgenomen in de middelentoets voor de berekening van het recht op leefloon).¹⁰ Naast een centraal scenario hebben we ook verschillende sensitiviteitscontroles uitgevoerd om de robuustheid van de resultaten te testen. In het geval van het "vaste bedrag" voor het huishoudscenario bijvoorbeeld, omvat het centrale scenario een basisbedrag dat vermenigvuldigd wordt met de aangepaste OESO-schaal; sensitiviteitscontroles bestaan hier uit een scenario waarin het basisbedrag wordt vermenigvuldigd met 1 ("huishouden") en een scenario waarin het wordt vermenigvuldigd met het aantal leden van het huishouden.

(10) In de simulaties veronderstellen we volledige opname van zowel WGV als de bijstandsuitkeringen.

De simulaties worden budgetneutraal uitgevoerd. Het budget dat we gebruiken in elke stap komt overeen met 0,5% van het bbp (ongeveer 2,2 miljard EUR). We komen tot dit budget door enerzijds de bestaande werkbonus af te schaffen (600 miljoen EUR oftewel 0,16% van het bbp). De rest van het budget komt van het afschaffen van de woonbonus (het systeem van 2014). We kiezen ervoor om de woonbonus af te schaffen wegens de versturende effecten ervan op de woningmarkt (zie bv. OECD, 2015). Bovendien komt het vooral ten goede aan rijkere huishoudens (zie Vanhille en Verbist, 2013); dit impliceert dat vooral de hogere inkomensdecilen betalen voor de nieuwe WGV.

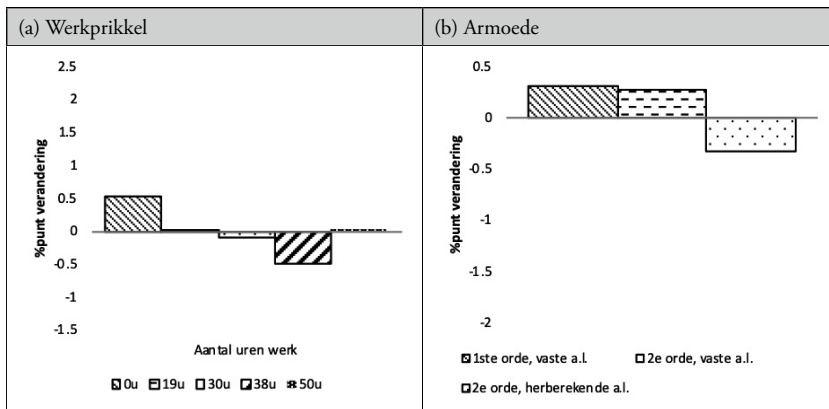
3. RESULTATEN

We tonen eerst de impact van het bestaande systeem op werkprikkels en armoede. Daarna geven we het effect voor elke stap van de gestileerde WGV op werkprikkels en ten slotte kijken we naar het effect op armoede.

3.1. DE WERKBONUS: EFFECT OP WERKPRIKKELS EN ARMOEDE

We vertrekken van de werkbonus zoals die in 2014 van toepassing was (voor een meer uitgewerkte evaluatie van de werkbonus, zie Vanleenhove, 2014). De werkbonus bestaat uit een verlaging van de maandelijks betaalde socialezekerheidsbijdragen voor personen met een laag uurloon. In 2014 ging het om een maximale maandelijks verlaging van 198 EUR voor iemand die voltijds werkt en het minimumloon verdient. Er is een uitlooperpercentage van 22%, totdat het voordeel gelijk is aan nul. Een deel (14,4%) van het voordeel is fiscaal aftrekbaar. Het voordeel is niet gebaseerd op het totale inkomen, om te vermijden dat individuen hun aantal gewerkte uren zouden verminderen om in aanmerking te komen. Het wordt berekend op basis van het uurloon, en is dus gericht op personen met een laag verdienpotentieel. Bovendien geeft het voordeel een stimulans om meer uren te werken, omdat het totale bedrag van het voordeel lineair toeneemt met het aantal gewerkte uren.

FIGUUR 1: IMPACT VAN AFSCHAFFEN HUIDIGE VOORDELEN (WERKBONUS EN WOONBONUS) OP WERKPRIKKELS EN ARMOEDE, BELGIE, 2014

Noot: a.l. = armoedelijn.

Bron: eigen berekeningen op basis van EUROMOD (onderliggende data BE-SILC 2012).

Simulaties van de werkbonus tonen aan dat aanpassing van het ontwerp een relatief kleine impact heeft op armoede en werkprikkels, vanwege het relatief kleine budget. Om de impact van de designkenmerken duidelijker te tonen kiezen we er dus voor om een groter budget in te zetten, met name de werkbonus en de woonbonus (cf. supra). Figuur 1 geeft het effect weer op (a) werkprikkels en (b) armoede van het afschaffen van deze beide maatregelen. Zonder de werkbonus en de woonbonus zou het aandeel niet-werkenden toenemen met 0,5 procentpunt, en het aandeel voltijds werkenden daalt in ongeveer dezelfde mate (Paneel (a)). De armoede zou licht stijgen in de eerste en de tweede orde (paneel (b)); als we echter de armoedelijn herberekenen, dan zien we dat de armoede daalt met ongeveer 0,5 procentpunt (doordat de mediaan daalt, daalt ook de armoedelijn en het aandeel armen).

3.2. ALTERNATIEVE SCENARIO'S VAN WGV

We hebben een budget van 2,2 miljard EUR (0,5% van het bbp) ter beschikking voor de invoering van nieuwe WGV. We leggen budgetneutraliteit van de verschillende simulaties op in de eerste orde – dat wil zeggen, zonder rekening te houden met mogelijke arbeidsaanbodeffecten. We berekenen ook de budgettaire gevolgen van het

rekening houden met gedragseffecten, en tonen zo potentiële veranderingen in de inkomsten als gevolg van veranderingen in het arbeidsaanbod.¹¹

3.2.1. Werkprikkels

We beginnen met een eenvoudig ontwerp, namelijk een vast bedrag voor eenieder die minstens één uur per week werkt. Dit wordt individueel of per huishouden toegekend. Het basisbedrag in het individuele scenario is 39 EUR per maand. In het huishoudscenario wordt de uitkering toegekend als ten minste één persoon in het huishouden werkt; het niveau hangt af van de grootte van het huishouden: 35,5 EUR per maand vermenigvuldigd met een equivalentieschaal (d.w.z. de gewijzigde OESO-equivalentieschaal).¹² Met behulp van het arbeidsaanbodmodel (sectie 3.2) berekenen we het effect op de werkprikkels van de gestileerde WGV-scenario's. Figuur 2 geeft de veranderingen van het aandeel individuen dat 0, 19, 30, 38 of 50 uur per week werkt (zie Tabel A.1 in Appendix voor de onderliggende cijfers en de uitkomsten van de sensitiviteitsanalyses).

In vergelijking met de situatie zonder WGV leidt de invoering van een vast bedrag tot sterkere werkprikkels. Het effect is groter voor een individueel dan voor een huishoudsysteem (bv. het aandeel van wie nul uren werkt, daalt met 0,74 procentpunten in een individueel systeem en met 0,55 procentpunten in een huishoudsysteem). Dit wordt verklaard door het feit dat een voordeel per huishouden geen financiële prikkels geeft aan de tweede volwassene in het gezin om (meer) arbeid te verrichten.

In een tweede stap introduceren we een inkomensgrens, zodat alleen werkende personen of huishoudens met een werkende en een bruto-inkomen onder de inkomensgrens het voordeel ontvangen. Resultaten worden vergeleken met het scenario 'vast bedrag'. De grenswaarde is gelijk aan het brutominimumloon van een voltijds werknemer in België (1.502 EUR per maand). Bij een grens op basis van het individuele inkomen ontvangt 19% van alle werkenden een WGV van 203 EUR per maand. In het huishoudscenario is de grens vastgesteld op 1.502 EUR vermenigvuldigd met de equivalentieschaal van het huishouden; in dit scenario krijgt 20,7% van de huishoudens met ten minste één werkende het voordeel, wat neerkomt op 150 equivalente EUR per maand. De effecten van de invoering van een inkomensgrens op werkprikkels zijn niet eenduidig. Het wordt interessanter voor personen onder de inkomensgrens om te gaan werken, omdat het verschil in inkomen tussen niet-werken en werken toeneemt (vanwege het hogere basisbedrag). Maar anderzijds kunnen mensen ervoor kiezen om minder uren te werken om onder de inkomensgrens te blijven en aldus in aanmerking te komen voor het voordeel. In het individuele scenario neemt het aandeel niet-werkenden en voltijds werkenden af en stijgt het aandeel deeltijds werkenden. Een huishoudsysteem remt de partner in een koppel af om te gaan werken (de kans op niet-werken stijgt met 0,63

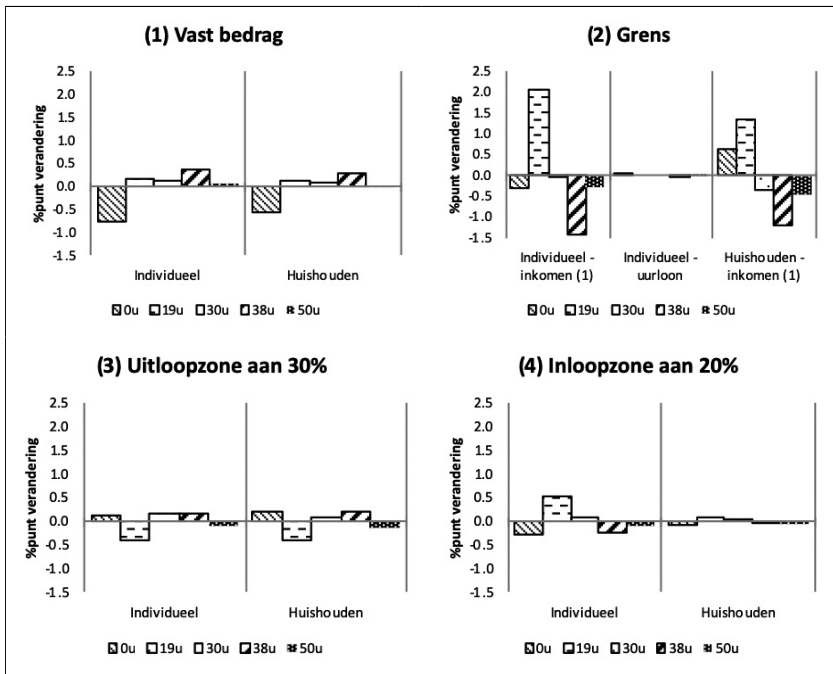
(11) Als individuen beslissen om (meer) te werken, dan betaalt de overheid minder uitkeringen en ontvangt ze meer belastingen en socialezekerheidsbijdragen. Het omgekeerde geldt als er negatieve werkprikkels zijn. Dit is natuurlijk enkel van toepassing in de veronderstelling dat ieder zijn/haar gewenst aantal uren kan werken.

(12) Het basisbedrag verschilt tussen het individuele en het huishoudsysteem omwille van de opgelegde budgetneutraliteit.

procentpunten). Dit vloeit voort uit het feit dat het totale brutohuishoudinkomen boven de inkomensgrens stijgt, waardoor het recht op het voordeel verloren gaat.

Een manier om mogelijke negatieve effecten op werkprikkels te voorkomen, is om een grens op basis van het uurloon vast te leggen: de toekenning is dan niet langer afhankelijk van het aantal gewerkte uren, terwijl de focus op lage lonen blijft. Dit scenario is alleen zinvol in een individueel systeem. Met een grens van 15 EUR bruto per uur komt 41,9% van de werkenden in aanmerking en ontvangen ze 93 EUR per maand. We vinden geen significante veranderingen in werkprikkels bij dit systeem. Met een grens van 12 EUR is het WGV meer gericht op lagere inkomens (27,4% van alle werkenden komt in aanmerking en ontvangt 143 EUR per maand). Deze striktere grens van 12 EUR maakt werken echter iets minder aantrekkelijk (zie Tabel A.1 in Appendix).

FIGUUR 2: IMPACT VAN ALTERNATIEVE SCENARIO'S VAN WGV OP WERKPRIKKELS IN BELGIË, 2015

Bron: eigen berekeningen op basis van EUROMOD (onderliggende data BE-SILC 2012).

In een derde stap introduceren we een uitlooptzone, wat betekent dat de hoogte van het WGV geleidelijk afneemt bij een toenemend inkomen, om werkloosheidsvallen als gevolg van inkomensgrenzen te voorkomen. We werken met drie percentages: een centraal scenario van 30% (d.w.z. voor elke bruto euro verdiend boven de

inkomensgrens daalt het WGV met 0,3 EUR, tot het voordeel gelijk is aan nul) en twee sensitiviteitschecks (10% en 70%). Bij de invoering van een uitloopzone moet het basisbedrag van de uitkering worden verlaagd om budgetneutraal te blijven. In een individueel systeem wordt het basisvoordeel verlaagd van 203 tot 180 EUR, resp. 160 of 119 EUR per maand met een uitloop van 70%, resp. 30% of 10%. In een huishoudsysteem wordt het voordeel verlaagd van 150 equivalente EUR tot resp. 134 equivalente EUR, 122 equivalente EUR of 96 equivalente EUR voor de uitlooperpercentages van resp. 70%, 30% of 10%. Twee factoren beïnvloeden werkprykkels wanneer een uitloopzone wordt geïntroduceerd. Ten eerste resulteert dit in een lager maximumbedrag van het WGV, waardoor een job aannemen financieel minder interessant wordt, voornamelijk voor personen onder aan de inkomensverdeling (die een grotere arbeidselasticiteit hebben). Dit blijkt uit de toename van de kans op niet-werken. Ten tweede geeft het een stimulans om meer uren te werken, zoals blijkt uit een toename van de kans om voltijds te werken. Hoe lager het uitlooperpercentage, hoe sterker deze twee effecten zijn. Een uitloopzone genereert grotere werkprykkels in een huishoudsysteem dan in een individueel systeem.

Als laatste stap voeren we een inloopzone in, wat als doel heeft om te vermijden dat zeer kleine inkomens van het systeem gebruikmaken; vaak zijn dit kleine inkomens van de tweede verdienster in het huishouden, die niet worden beschouwd als de prioritaire doelgroep van een WGV. We werken met twee percentages: een centraal scenario van 20% (d.w.z. voor elke bruto euro die men verdient, ontvangt men 0,2 EUR tot het maximumbedrag van het WGV is bereikt) en een sensitiviteitscheck (30%). Voor het individuele systeem kan het maximale bedrag van de uitkering worden verhoogd van 160 EUR per maand (zonder inloopfase) tot 199, resp. 184 EUR, met een inloop van 20%, resp. 30%. Voor het huishoudsysteem wordt het oorspronkelijke voordeel van 122 equivalente EUR per maand verhoogd tot 133 equivalente EUR, resp. 128 equivalente EUR, met een inloop van 30% resp. 20%. De impact van het introduceren van een inloopzone op werkprykkels is hoger voor het individueel systeem dan voor het huishoudsysteem, waar de effecten niet significant zijn. Het implementeren van een inloopzone geeft mensen een stimulans om meer te werken wanneer ze slechts een paar uur werken en zich in de inloopzone bevinden (meer uren werken genereert niet alleen een hoger inkomen uit werk, maar ook een hoger WGV). We stellen ook een ontmoedigend effect vast voor wie voltijds werkt: naarmate het maximumbedrag van de uitkering stijgt als gevolg van de introductie van een inloopzone, wordt het interessanter om het aantal uren werk te verminderen om in aanmerking te komen voor het WGV. Om deze verzwakking van werkprykkel te voorkomen, lijkt het gebruik van een inloopzone op basis van aantal uren werk een goede oplossing. We bekijken dit hier voor het individueel systeem (bv. iemand die halftijds werkt krijgt slechts 50% van het WGV). Deze simulatie bouwt voort op die van de grenswaarde op basis van het uurloon en een uitloopzone van 30%. Door de invoering van een inloopzone op basis van gewerkte uren, kan het maximale bedrag van de uitkering worden verhoogd van 83 tot 90 EUR per maand. Deze maatregel versterkt de prikkel om meer uren te werken, omdat het bedrag van het WGV evenredig toeneemt met het aantal uren werk.

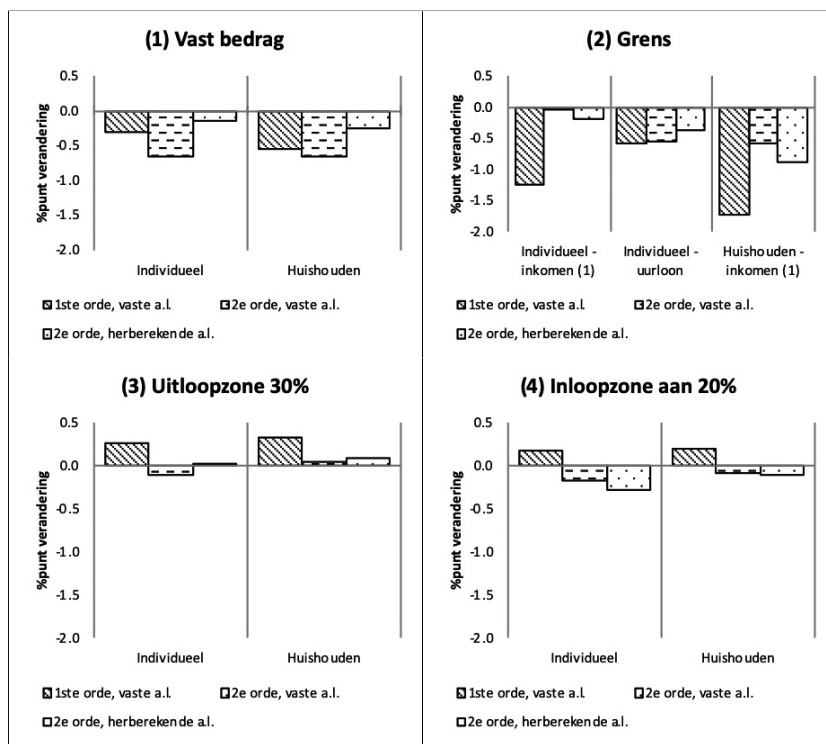
De veranderingen in tewerkstelling ten gevolge van de verschillende designs heeft een budgettaire opbrengst of kost voor de overheid (Zie tabel A.1 in de Appendix). Zo zou

een vast bedrag dat op individuele basis wordt toegekend, 300 miljoen EUR extra aan overheidsinkomsten genereren doordat er meer gewerkt wordt (door hogere inkomsten uit belastingen en lagere uitgaven voor sociale uitkeringen). Het invoeren van een inkomensgrens op het niveau van het minimumloon heeft een hoge budgettaire kost door de zwakkere werkprikkels, een effect dat we niet hebben als de grens wordt bepaald naargelang het uurloon. De uitloopzone genereert bijkomende inkomsten, de inloopzone doet dit enkel als die gedefinieerd wordt naargelang het aantal uren werk.

3.2.2. Effecten op armoede

Figuur 3 toont de verandering in het armoedepercentage voor elk onderdeel van het WGV. We geven de resultaten voor (1) eerste orde, vaste armoedelij, d.w.z. zonder rekening te houden met gedragsreacties en veranderingen in de armoedelij; (2) tweede orde, vaste armoedelij, d.w.z. we houden rekening met gedragsreacties maar niet met veranderingen in de armoedelij; (3) tweede orde, zwevende armoedelij, d.w.z. we houden rekening met gedragsreacties én herrekenen de armoedelij. Onderliggende cijfers en resultaten voor de armoedekloof en de sensitiviteitsanalyses zijn te vinden in Tabel A.2 in Appendix.

FIGUUR 3: IMPACT VAN ALTERNATIEVE SCENARIO'S VAN WGV OP ARMOEDE IN BELGIË, 2015

Noot: a.l. = armoedelijn.

Bron: eigen berekeningen op basis van EUROMOD (onderliggende data BE-SILC 2012).

In vergelijking met een situatie zonder WGV, doet de invoering van een vast bedrag de armoede in de eerste orde significant dalen. Het effect is sterker voor een huishoudstelsel dan voor een individueel stelsel (respectievelijk -0,56 en -0,3 procentpunt voor het armoedepercentage en -0,17 en -0,12 procentpunt voor de armoedekloof; zie Figuur 3 en Appendix Tabel A.2). Een vast bedrag per individu is gunstiger voor eenpersoonshuishoudens en voor koppels waar beide partners aan het werk zijn, terwijl een huishoudstelsel beter is voor grotere gezinnen en voor koppels waar slechts één partner werkt. Deze laatste zijn vaker te vinden aan de onderkant van de inkomensverdeling, en daarom resulteert een vast bedrag per huishouden in een sterkere armoedereductie. Als ook veranderingen in arbeidsaanbod in rekening worden gebracht, dan daalt de armoede sterker dan wanneer dit niet gebeurt. Als ook de verandering in armoedelijn wordt meegenomen, dan is het effect op armoede echter bijna nul.

De invoering van een inkomensgrens beperkt het aantal begunstigden, zodat een hoger WGV kan worden toegekend. Dit resulteert in de eerste orde in een aanzienlijke armoededaling; het huishoudsysteem scoort beter dan het individuele. Als sensitiviteitsanalyse vermenigvuldigen we de inkomensdrempel met 1,5 (2.253 EUR), wat resulteert in een hoger percentage gerechtigden (36,5% van alle werkenden en 40,6% van alle huishoudens met ten minste één werkende persoon). Als gevolg van de opgelegde budgettaire neutraliteit is het bedrag van het WGV kleiner dan met een lagere inkomensgrens (107, resp. 81 equivalent EUR per maand) en bijgevolg is ook het potentieel om armoede te verminderen geringer. Een andere manier om inkomensselectiviteit toe te passen, is om een grens in te voeren op basis van het uurloon. Het voordeel komt dan vooral terecht bij werkenden in het midden van de inkomensverdeling, wat illustreert dat personen met een laag uurloon niet noodzakelijkerwijs geconcentreerd zijn in de laagste inkomensdecilen. Met een grens van 12 EUR is het WGV meer gericht op lagere inkomens. Hoe strenger de grens voor het uurloon, hoe groter de kans om arme mensen te bereiken en hoe hoger het bedrag van het voordeel kan zijn, wat kan leiden tot meer armoedebestrijding. Als we rekening houden met veranderingen in arbeidsaanbod (2de orde), dan is het effect op armoede veel kleiner wanneer de grens wordt vastgelegd volgens het inkomen; het effect is ongeveer hetzelfde als de grens wordt bepaald volgens het uurloon.

De impact van de uitlooptzone hangt af van de gekozen grenswaarde. Met een genereuze grens ontvangen veel werkenden een relatief laag voordeel (gezien de budgetneutraliteit) en heeft de introductie van een uitlooptzone dus weinig impact op de armoedecijfers. Het tegenovergestelde geldt voor een lagere grens. Met een inkomensgrens van 1.502 EUR per maand leidt de uitlooptzone tot een toename van de armoede. Hoe langer de uitlooptzone (d.w.z. hoe lager het percentage), hoe sterker de armoede toeneemt in vergelijking met een scenario zonder uitlooptzone. Als we rekening houden met gedragsreacties, dan is het effect op armoede echter te verwaarlozen.

Zoals bij de uitlooptzone hangt de impact van een inlooptzone af van de gebruikte grenswaarde. Bij een lage grens is de inlooptzone beperkt en is het voordeel per persoon relatief laag (gezien de budgettaire neutraliteit) en genereert dus beperkte armoedereductie. Het tegenovergestelde geldt voor een hogere grenswaarde. Het introduceren van een inlooptzone leidt tot een significante stijging van de armoede in zowel een individueel als een huishoudsysteem. Hoe lager het percentage, hoe groter deze stijging. Als veranderingen in arbeidsgedrag in rekening worden gebracht, dan zien we een kleine daling van de armoede. Dit komt omdat er een prikkel is om meer te werken, waardoor sommige mensen boven de armoedegrens komen omwille van het extra inkomen. Bij de invoering van een inlooptzone op basis van gewerkte uren is de impact op armoede echter te verwaarlozen, ook als rekening wordt gehouden met gedragsreacties.

BESLUIT

Dit artikel gaat het effect na van het ontwerp van WGV op armoede en werkprikkels. Uit onze analyse blijkt dat een individueel systeem het beste werkt om de participatie op de arbeidsmarkt te stimuleren. Dit wordt versterkt door een inkomensdrempel en een inloophase (terwijl een uitloophase en een grens gebaseerd op uurlonen minder effectief zijn). Een huishoudsysteem heeft een veel kleiner effect op werkprikkels, en vooral de inkomensgrens remt de beslissing om te gaan werken af voor niet-werkende partners in een koppel. Maar dit systeem is wel effectiever om armoede te verminderen dan een voordeel per individu. Deze bevindingen bevestigen resultaten in de literatuur die de Angelsaksische systemen evalueert.

Onze resultaten tonen ook de complexe interacties aan tussen de verschillende uitkomsten en enkele afwegingen tussen werkgelegenheids- en armoededoelstellingen, en tussen participatie en aantal uren tewerkstelling. Het is moeilijk om een ontwerp te vinden dat optimaal presteert, zowel op het vlak van werkprikkels als van armoedevermindering. Volgens onze resultaten zou een systeem dat beide doelstellingen op de meest bevredigende manier verzoent, voor de Belgische context een individueel systeem zijn op basis van een uurlonengrens. Een uitloop- en inloopzone kan men overwegen, maar als men gedragsveranderingen mee in rekening brengt, dan zijn de effecten hiervan beperkt. Het huidige Belgische systeem van de werkbonus lijkt op deze 'ideale' ontwerpkenmerken. Een tekortkoming is echter dat de omvang ervan te beperkt is om substantiële effecten te genereren. Daarom kan het raadzaam zijn om hiervoor meer budget vrij te maken om aldus een sterker positief effect op zowel tewerkstelling als armoedereductie te bekomen.

BIBLIOGRAFIE

Bargain, O. en Orsini, K., In-work policies in Europe: killing two birds with one stone?, *Labor economics*, 13(6), pp. 667-697, 2006.

Bargain, O., Orsini, K. en Peichl, A., Comparing Labor Supply Elasticities in Europe and the United States: New Results, *Journal of Human Resources*, 49(3), pp. 723-838, 2014.

Blank, R. M., Card, D. en Robbins, P.K., Financial Incentives for Increasing Work and Income among Low-Income Families, in Rebecca M. Blank en David Card (eds.), *Finding Jobs: Work and Welfare Reform*, New York, NY: Russell Sage Foundation, 2000.

Blundell, R., Duncan, A., McCrae, J. en Meghir, C., The Labor Market Behavior of the Working Families Tax Credit, *Fiscal Studies*, 21, pp. 75-103, 2000.

Blundell, R. en Shephard, A., Employment, Hours of Work, and the Optimal Taxation of Low-income Families *Review of Economic Studies*, 79(2), pp. 481-510, 2012.

Brewer, M., Duncan, A., Shephard, A. en Suarez, M.J., Did Working Families Tax Credit Work? The Impact of In-Work Support on Parents' Labor Supply and Take-Up Behavior in Great Britain, *Labor Economics*, 13, pp. 699-720, 2006.

Chetty, R., Friedman, J.N. en Saez, E., Using Differences in Knowledge Across Neighborhoods to Uncover the Impacts of the EITC on Earnings, *American Economic Review*, 103, pp. 2683-2721, 2013.

Eissa, N. en Hoynes, H.W., *Behavioral Responses to Taxes: Lessons from the EITC and Labor Supply* [NBER Chapters in Tax Policy and the Economy], National Bureau of Economic Research, 2006.

Figari, F., Can In-work Benefits Improve Social Inclusion in the Southern European countries?, *Journal of European Social Policy*, 20(4), pp. 301-315, 2010.

Figari, F., From Housewives to Independent Earners: How the Tax System Can Help Women to Work in a Context of Strong Familialism, *Journal of Social Policy*, 44(01), pp. 63-82, 2015.

Figari, F., Paulus, A. en Sutherland, H., Microsimulation and Policy Analysis, in A.B. Atkinson en F. Bourguignon (eds.), *Handbook of Income Distribution*, Vol. 2B, pp. 2141-2221, 2015.

Foster, J. E., Greer, J. en Thorbecke, E., A Class of Decomposable Poverty Measures, *Econometrica*, 52(3), pp. 761-766, 1984.

Goedemé, T., Van den Bosch, K., Salanauskaite, L. en Verbist, G., Testing the Statistical Significance of Microsimulation Results: A Plea, in *International Journal of Microsimulation*, 6(3), pp. 50-77, 2013.

Hufkens, T., Spiritus, K. en Vanhille, J., EUROMOD Country Report Belgium (BE) 2009-2013, ISER, 2014.

Immervoll, H. en Pearson, M., *A good time for making work pay? Taking stock of in-work benefits and related measures across the OECD* [OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No.81], Parijs, OECD publishing, 2009.

Kenworthy, L., Do Employment-Conditional Earnings Subsidies Work?, in B. Cantillon, T. Goedemé en J. Hills (eds.), *Decent Incomes for all. Improving Policies in Europe*, Oxford, Oxford University Press, pp. 235-269, 2019.

Marx, I., Vanhille, J. en Verbist, G., Combating in-work poverty in continental Europe: an investigation using the Belgian case, *Journal of Social Policy*, pp. 19-41, 2012.

OECD, *Employment-Conditional Benefits*, www.oecd.org, 2010.

OECD, *Taxation and Employment* [OECD Tax Policy Studies, No. 21], Parijs, OECD Publishing, 2011.

OECD, *OECD Economic Surveys Belgium*, Parijs, OECD, 2015.

Saez, E., Optimal Income Transfer Programs: Intensive versus Extensive Labor Supply Responses, *The Quarterly Journal of Economics*, 117(3), pp. 1039-1073, 2002.

Sutherland, H. en Figari, F., EUROMOD: the European Union tax-benefit microsimulation model, *International Journal of Microsimulation*, 1(6), pp. 4-26, 2013.

Vandelannoote, D. en Verbist, G., *The design of in-work benefits: how to boost employment and combat poverty in Belgium*, ImPRovE Working Paper N°16/15, Antwerpen, Herman Deleeck Centre for Social Policy, Universiteit Antwerpen, 2016.

Vanleenhove, P., *Essays on the effects of the tax-benefit structure on labor supply: empirical evidence for Belgium*, Doctoral thesis, KU Leuven, 2014.

Van Soest, A., Structural Models of Family Labor Supply: A Discrete Choice Approach, *Journal of Human Resources*, 30(1), pp. 63-88, 1995.

Verbist, G. en Vanhille, J., Tussen huursubsidie en woonbonus: een verdelingsanalyse voor Vlaanderen, in D. Dierckx, J. Coene, A. Van Haarlem en P. Raeymaekers (red.), *Armoede en Sociale Uitsluiting. Jaarboek 2013*, Leuven, Acco, pp. 293-307, 2013.

APPENDIX

TABEL A1: WGV - IMPACT OP WERKPRIKKELS, BELGIE 2014

(A) INDIVIDUEEL SYSTEEM

Simulatie	In vergelijking met	% individuen volgens aantal uren werk %punt verandering t.o.v. vorig scenario					Tweede orde budgettaire winst/kost
		0	19	30	38	50	Miljoen euro / jaar
Beleid 2014:		21,6%	11,3%	10,2%	44,7%	12,2%	
Geen WGV:	Beleid 2014	0,54*	0,03	-0,1	-0,48*	0,01	-494
Vast bedrag:	Geen WGV	-0,74*	0,19*	0,12*	0,39*	0,05	300
Grens:							
Inkomen (1)	Vast bedrag	-0,3*	2,04*	-0,05*	-1,41*	-0,28*	-1.107
[Inkomen (1,5)]		-0,22*	1,26*	0,27*	-0,92*	-0,4*	-818
[Uurloon 12 EUR]		0,24*	-0,04	-0,03	-0,13*	-0,03	-31
Uurloon 15 EUR		0,01	0	0	-0,02	0,01	-12
Uitloop:							
[10%]	Grens: inkomen (1)	0,1	-0,86*	0,43*	0,47*	-0,14*	248
30%		0,13*	-0,39*	0,17*	0,18*	-0,09	97
[70%]		0,17*	-0,25*	0,08	0,06	-0,06	47
Inloop:							
20%	Uitloopzone: 30%	-0,28*	0,53*	0,09	-0,23*	-0,1	-98
[30%]		-0,18*	0,36*	0,05	-0,15*	-0,07	-75
Uren werk		0,18*	-0,94*	0,17*	0,53*	0,06	158

(B) HUISHOUDSYSTEEM

Simulatie	In vergelijking met	% individuen volgens aantal uren werk %punt verandering t.o.v. vorig scenario					Tweede orde budgettaire winst/kost
		0	19	30	38	50	Miljoen EUR/jaar
Beleid 2014:		21,6%	11,3%	10,2%	44,7%	12,2%	
Geen WGV	Beleid 2014	0,54*	0,03	-0,1	-0,48*	0,01	-494
Vast bedrag:							
HH equivalentie schaal	Geen WGV	-0,55*	0,15*	0,09	0,29*	0,02	102
[HH als één]		-0,73*	0,18*	0,11	0,4*	0,03	147
[HH # gezinsleden]		-0,48*	0,14*	0,08	0,24*	0,01	77
Grens							
Inkomen (1)	Vast bedrag (equivalentie schaal)	0,63*	1,36*	-0,33*	-1,21*	-0,46*	-1.551
[Inkomen (1,5)]		0,23*	0,69*	0,16*	-0,57*	-0,51*	-1.058
Uitloop:							
[10%]	Grens: inkomen (1)	0,07	-0,63*	0,12*	0,58*	-0,16*	304
30%		0,23*	-0,39*	0,08	0,22*	-0,14*	101
[70%]		0,28*	-0,3*	0,06	0,11*	-0,14*	57
Inloop:							
20%	Uitloopzone:	-0,06	0,08	0,04	-0,01	-0,04	-42
[30%]	30%	-0,04	0,06	0,02	0	-0,03	-35

Noot: scenario's tussen haakjes zijn sensitiviteitschecks. * = statistisch significant betrouwbaarheidsinterval van 0,05, berekend op basis van methode voorgesteld in Goedemé e.a., 2013.

Bron: eigen berekeningen op basis van EUROMOD (onderliggende data BE-SILC 2012).

TABEL A.2: INDIVIDUEEL (IND) / HUISHOUD (HH) WGV: IMPACT OP ARMOEDEPERCENTAGE EN ARMOEDEKLOOF, BEVOLKING OP ACTIEVE LEEFTIJD (20-64 JAAR), EERSTE EN TWEEDE ORDE, VASTE EN ZWEEVENDE ARMOEDELIJN, BELGIE 2014

EERSTE ORDE

Simulatie	In vergelijking met	Armoede% en %punt Δ				Armoedekloof ratio en %punt Δ			
		vast		zwevend		vast		zwevend	
		IND	HH	IND	HH	IND	HH	IND	HH
Beleid 2014:		11,26%				3,07%			
Geen WGV:	Beleid 2014	0,30*		-0,26*		0,08*		-0,08*	
Vast bedrag:									
Individueel	Geen WGV	-0,30*	-	0,06	-	-0,12*	-	0,01	-
HH equivalentieschaal		-	-0,56*	-	-0,08	-	-0,17*	-	-0,02
[HH als één]		-	-0,61*	-	-0,12	-	-0,17*	-	-0,04
[HH # gezinsleden]		-	-0,64*	-	-0,21*	-	-0,19*	-	-0,05
Grens:									
Inkomen (1)	Vast bedrag (equivalentschaal voor HH)	-1,25*	-1,74*	-1,08*	-1,9*	-0,33*	-0,39*	-0,31*	-0,45*
[Inkomen (1,5)]		-0,80*	-0,80*	-0,63*	-0,72*	-0,18*	-0,18*	-0,16*	-0,15*
[Uurloon 12 EUR]		-0,86*	-	-0,75*	-	-0,23*	-	-0,22*	-
Uurloon 15 EUR		-0,58*	-	-0,40*	-	-0,14*	-	-0,12*	-
Uitloop:									
[10%]	Grens: inkomen (1)	0,44*	0,57*	0,47*	0,78*	0,13*	0,16*	0,13*	0,22*
30%		0,26*	0,33*	0,29*	0,34*	0,05	0,08*	0,06*	0,10*
[70%]		0,19*	0,18*	0,2*	0,17*	0,02	0,04	0,03	0,05
Inloop:									
20%	Uitloop: 30%	0,17*	0,19*	0,17*	0,23*	0,08*	0,10*	0,09*	0,10*
[30%]		0,17*	0,18*	0,17*	0,18*	0,05	0,06*	0,05	0,06*
[Uren werk]		0,03	-	0,03	-	0,02	-	0,02	-

TWEDE ORDE

Simulatie	In vergelijking met	Armoede% en %punt Δ				Armoedekloof ratio en %punt Δ			
		vast		zwevend		vast		zwevend	
		IND	HH	IND	HH	IND	HH	IND	HH
Beleid 2014:		11,26%				3,07%			
Geen WGV:	Beleid 2014	0,28*		-0,33*		0,18*		0,04	
Vast bedrag:									
Individueel	Geen WGV	-0,65*	-	-0,14*	-	-0,22*	-	-0,11*	-
HH equivalentieschaal		-	-0,65*	-	-0,26*	-	-0,24*	-	-0,13*
HH als één		-	-0,75*	-	-0,29*	-	-0,27*	-	-0,16*
HH		-	-0,64*	-	-0,11	-	-0,23*	-	-0,10*
# gezinsleden									
Grens:									
Inkomen (1)	Vast bedrag (equival schaal voor HH)	-0,05	-0,57*	-0,18*	-0,88*	-0,06*	-0,13*	-0,09*	-0,22*
[Inkomen (1,5)]		-0,07	-0,44*	-0,14*	-0,41*	-0,11*	-0,11*	-0,14*	-0,14*
[Uurloon 12 EUR]		-0,76*	-	-0,69*	-	-0,18*	-	-0,17*	-
Uurloon 15 EUR		-0,56*	-	-0,38*	-	-0,12*	-	-0,11*	-
Uitloop:									
[10%]	Grens: inkomen (1)	-0,13	0,15*	0,02	0,26*	-0,04	0,02	-0,03	0,04
30%		-0,1	0,05	0,03	0,10*	-0,03	0,01	-0,03	0,01
[70%]		-0,06	0,08	-0,01	0,10*	-0,01	0,01	-0,02	0,01
Inloop:									
20%	Uitloop: 30%	-0,16*	-0,09	-0,27*	-0,11*	-0,07*	-0,02	-0,07*	-0,02
[30%]		-0,11	-0,09	0,13*	-0,07	-0,05	-0,02	-0,04	-0,01
[Uren werk]		0,04	-	-0,06	-	0,01	-	0,01	-

Noot: scenario's tussen haakjes zijn sensitiviteitschecks. * = statistisch significant betrouwbaarheidsinterval van 0,05, berekend op basis van methode voorgesteld in Goedemé e.a., 2013.

Bron: eigen berekeningen op basis van EUROMOD (onderliggende data BE-SILC 2012).

INHOUDSTAFEL

WERKT HET DESIGN VAN DE WERKBONUS OM TEWERKSTELLING TE STIMULEREN EN ARMOEDE TE BESTRIJDEN IN BELGIE?

INLEIDING	227
1. HET EFFECT VAN WGV OP ARMOEDE EN WERK: WAT ZEGT DE LITERATUUR?	228
2. DATA EN METHODOLOGIE	230
2.1. DATA EN HET MODEL EUROMOD	230
2.2. METING VAN WERKPRIKKELS: SCHATTEN VAN EEN DISCREET ARBEIDSAANBODMODEL	230
2.3. METING VAN EFFECT OP ARMOEDE	233
2.4. SCENARIO'S VOOR SIMULATIES	233
3. RESULTATEN	235
3.1. DE WERKBONUS: EFFECT OP WERKPRIKKELS EN ARMOEDE	235
3.2. ALTERNATIEVE SCENARIOS VAN WGV	236
BESLUIT	243
BIBLIOGRAFIE	244
APPENDIX	246